

גליון

# יש לחקור

**פרשת שופטים**  
תש"פ לפ"ק

גליון זה נתנדב

לע"נ איש היקר אוהב חסד ורודף חסד הרבני הנכבד  
ר' משה מנחם ב"ר יוסף מענדלאוויטש ז"ל  
ראש בית המדרש וכולל מתיבתא

מחיר ההנצחות הוא רק " 100 " לשבוע

להערות והארות ולנדרבות, או לקבל הגליון בדוא"ל  
יש לפנות

1965 60<sup>th</sup> st

Brooklyn ny 11204

181syesh@gmail.com

708-929-1818

ע"י

לוי יצחק בלאמו"ר הרה"ג ר' שלום דוב שנעק שליט"א

## בענין איסור בל תשחית.

### שאלות ויטודות שיתבררו בתוך הדברים

- א] יש להקשות לשיטת הרמב"ם דספק דאורייתא מן התורה לקולא, א"כ למה כתוב כאן תנאי אשר תדע הא אפילו ספק נמי מותר.
- ב] בהקשיא למ"ד ספיקא דאורייתא לחומרא למה צריך הפסוק לומר דספק בל תשחית אסור.
- ג] מתי אמרינן כל דאפשר לברר מבררין.
- ד] בהחקירה בעיקר יסוד האיסור של בל תשחית, אם האסור הוא מצד החפצא, או מצד הגברא.
- ה] נפק"מ א' אם יש איסור בל תשחית כשעושה לצורך.
- ו] בהחקירה אם כשמשחית לצורך נקרא משחית, או נקרא משתמש בהחפץ.
- ז] החידוש של ר' שלמה קלוגער בענין המחלוקת בין קין והבל.
- ח] נפק"מ ב' אם מותר להשתמש באוכל לצורך האדם, בדבר שבדרך כלל לא עושין בני אדם.
- ט] נפק"מ ג' אם האוכל, או מוציא על חפץ יותר מכדי צורכו אי הוי בל תשחית.
- י] נפק"מ ד' אם יש איסור בל תשחית באופן שאינו משחית לגמרי.
- יא] נפק"מ ה' אם יש חיוב שמירה על בהמתו שלא להזיק מצד בל תשחית.
- יב] נפק"מ ו' אם יש איסור להזיק דבר בהזיק שאינו ניכר אפילו למ"ד היוזק שאינו ניכר לא שמה מצד בל תשחית.
- יג] נפק"מ ז' אם יש איסור בל תשחית פחות מכשיעור.
- יד] נפק"מ ח' להשליח שיירי המאכלים לאשפה בלי שקית.

**יש להקשות** <sup>2</sup> לשיטת הרמב"ם [טומאת מת פרק ט הלכה יב] דספק דאורייתא מן התורה לקולא א"כ למה כתוב כאן תנאי אשר תדע הא אפילו ספק נמי מותר. <sup>3</sup>

**כי תצור אל עיר ימים רבים להלחם עליה לתפשה לא תשחית את עצה** <sup>1</sup> לנדרח עליו גרון כי ממנו תאכל ואותו לא תכרות וגו' רק עין אשר תדע כי לא עין מאכל הוא אתו תשחית וכתת [דברים יג' ו'].

----- ביאורים והערות -----

והנה בספר חסידים צוואת רבי יהודה החסיד [אות מ"ד] כתב וז"ל אילן העושה פירות שני פעמים בשנה יש לקצצו מיד ואין להניחו כלל ע"כ, והקשו רבים ומובא שם במקור חסד [לגאון הר"מ מרגליות] דקשה ופליאה גדולה היא והרי קציצת אילן מאכל אסור מן התורה ולכו"ע לוקים ע"ז ואיך מצוה לקצצו והשאיר בצ"ע.

ובשו"ת שם אריה [יו"ד סימן כ"ז] תירץ דאיסור קציצת אילני מאכל הוא דוקא בארץ ישראל ומשום מצות יישוב ארץ ישראל, אבל בחוץ לארץ אין בזה איסור, ורבי יהודה החסיד היה בחוץ לארץ, ולפ"ז צ"ל דהא דאיתי בגמ' [ב"ק צ"א ע"א] אמר רבי חנינא לא שכיב שבחת ברי אלא דקץ תאינתא בלא זמניה דאותו מעשה היה בארץ ישראל ולא בחוץ לארץ.

וגם יתיישב לפ"ז דפסק בצוואת הר"י חסיד [שם אות מ"ה] דאילן העושה פירות אין לקצץ אותו ע"כ, ויש להקשות דמה שייך לצוואת, והרי איסור תורה הוא, אבל לפי הנ"ל הואיל ור"י חסיד איירי בחוץ לארץ דאין בו איסור תורה ולא דרבנן, אפילו הכי סב"ל דיש לימנע מזה מלבד בעושה פירות פעמיים בשנה וטעמו כמוס עימו דקוצץ ודו"ק.

ונחלקו הראשונים אם זה דאורייתא או דרבנן. הסמ"ג [לאוין רכט] והסמ"ק [קעה] והתוס' [ב"מ ד"ה מדברי וע"ז יז ע"א ד"ה עוקרין], סוברים שבכל דבר עובר על בל תשחית, אבל הרמב"ם [שם הל'ט] סובר שעל שאר דברים מלבד אילנות מאכל אינו לוקה אלא מכת מרדות מדבריהם שמן התורה אין האיסור אלא באילנות וחכמים הם שאסרו להשחית כל דבר וכ"כ בשו"ת נודע ביהודה [ח"ב יד יז ס"י] שאינו אלא מדרבנן, וכן בחיי אדם [כלל יא דין לב] הביא דעת הרמב"ם הנ"ל שבשאר דברים אינו אלא מדרבנן, אבל עיין לעיל דיש סוברים דלפי הרמב"ם הוה דאורייתא אפילו בשאר דברים, ובהטעם למה אינו לוקה רק באילן.

<sup>2</sup> כך הקשה בכלי חמדה, והרבה מגדולי האחרונים בשו"ת כסא דהרסנא [שבשו"ת בשמים ראש סי' קנ"ד] ובספר מעיין החכמה [הביאו בשו"ת חת"ס יו"ד סי' ק"ב] מהר"ץ חיות ב"ב [צא ע"ב] שואל ומשיב [מהדו"ק ח"ב סי' קנ"ו] ובמהדורה רביעאה ח"א סי' כ"ח ד"ה והנה הרמב"ם [מרומי שדה [תענית ז ע"ב] מהרש"ם [ח"ח סי' ק"ס] דרכי דוד ב"ק [צא ע"ב] שו"ת מהר"ש ענגיל [ח"ו סי' פ"ז] שו"ת זכרון יהודה [ח"ב סי' קנ"ה] שו"ת לבושי מרדכי [מהד"ת חו"ד סי' קנ"ד] שו"ת מהר"מ בריסק [ח"א סי' קל"ז] ועוד הרבה אחרונים.

<sup>3</sup> על העצם קשיא יש להקשות.

א] בשו"ת ערוגות הבושם [יו"ד סי' קי"ט ד"ה והנה] ובשו"ת שם אריה [יו"ד סי' כ"ז ד"ה ובהיות] כתבו דאינו מובן קושיית האחרונים משום דקיי"ל דכל היכא דאיכא לברורי חייבים לברר וא"כ אף לדעת

<sup>1</sup> מקור הדין.

המקור איסור בל תשחית הוא מפסוק זה, ואפילו שהפסוק מדבר מעץ, אבל בכלל איסור זה הוא כל הדברים, עיין בגמ' במסכת שבת [סז ע"א קכט ע"א קמ ע"ב עיין לקמן] מסכת כידושין [לב ע"ב] וכן מהגמ' במסכת ב"ק [צא ע"א] שיש איסור השחתה בגדים, - הקורע על המת יותר מדאי עובר משום בל תשחית, וכן בחולין [ז ע"א].

וכן פסק הרמב"ם [פרק ו מהלכות מלכים הלכה ח] וז"ל אין קוצצין אילני מאכל וכו' לא תשחית את עצה וכל הקוצץ לוקה, ולא במצור בלבד אלא בכל מקום כל הקוצץ אילן מאכל דרך השחתה לוקה, אבל קוצצין אותו אם היה מוזק אילנות אחרות, או שמזיק בשדה אחרים, או מפני שדמיו יקרים, לא אסרה תורה אלא דרך השחתה, ואח"כ [בהלכה י] כתב ולא האילנות בלבד אלא כל המשבר כלים, וקורע בגדים, והורס בנין, וסותם מעיין, ומאבד מאכלות דרך השחתה עובר בלא תשחית ואינו לוקה אלא מכת מרדות מדבריהם ע"כ. הרי מפורש בדברי הרמב"ם שכלל השחתת אילנות עם שאר דברים משום דסב"ל דבכלל לאו דלא תשחית גם שאר דברים במשמע דעובר בלאו מן התורה.

וכן מפרש הגאון החתם סופר [חו"מ סימן כ"ז] דעת הרמב"ם, דסובר דהשחתת כל דבר אסור מן התורה, וכן העלה הגאון שדי חמד [מערכת ב] פאת השלחן [סימן מ"ז] שכן הוא דעת הרמב"ם ועוד ראשונים ומהם הסמ"ג ויראים ותוס' והרשב"א עיין שם, וכן מפורש בתוס' ר"ד [ב"ק צא ע"א] וכ"כ הלבוש [חו"מ סימן שע"ח סעיף א] ובשו"ע הרב כתב וכל המשבר כלים וכדו' עובר בלא תעשה שנאמר לא תשחית וכו' ועיין עוד בשו"ת חיים שאל [סימן כ"ג] וברבינו יונה [בשערי תשובה ש"ג אות פ"ב] שכן דעתו דאיסור תורה דבל תשחית בכל דבר ולא דוקא אילנות.

היצא מהנ"ל בקיצור.

שרוב ראשונים סוברים שהאיסור בל תשחית הוא על כל דבר.

ולכאורה יש להקשות לפי זה דלמה כתב הרמב"ם דאין לוקין על שאר דברים אלא מכת מרדות אם הוא איסור תורה.

אולם אין זה קושיא שהרי הרמב"ם בספר המצוות [שורש ט'] כתב דכל שהכתוב כלל עניינים רבים באותו איסור ובפסוק מפורש רק ענין אחד אינו לוקה אלא על אותו המפורש בקרא, והשאר דמשמע ממנו שהוא דאורייתא אינו לוקה עליו דהוי לאו שבכללות ואין לוקין עליו, וכן מבואר במנחת חינוך [מצוה תקכ"ט] דהשחתת שאר דברים אסור מן התורה אבל לא לוקין דאין מפורש בקרא אלא אילנות מאכל ודו"ק.

מהלך חדש מספר חסידים.

ויש לתרץ ע"פ החקירה הבאה.<sup>4</sup>

**יש לחקור** ביסוד האיסור של כל תשחית, אם האיסור הוא מצד החפצא, או מצד הגברא [בנוסח אחר יש לחקור אם איסור כל תשחית הוא מצד המעשה דהיינו הפעולה או מצד התוצאה].

**צד א'** הוא דיסוד האיסור הוא מצד החפצא<sup>5</sup> שמפסידו, דיש כאן דבר שראוי ועומד לשימוש ועליו יש איסור שלא להשחיתו [דהיינו התוצאה].

**צד ב'** הוא דיסוד האיסור מצד הגברא<sup>6</sup> שלא יעשה מעשה השחתה [דהיינו הפעולה].

## והנפקא מינה.

----- ביאורים והערות -----

שהזקין ואינו עושה פירות ובכה"ג שאיתחזק איסורא מודה הרמב"ם דספיקו אסור מן התורה [ובעיקר הדבר שבאיתחזק איסורא מודה הרמב"ם שספיקו אסור מן התורה כבר ידוע שהדבר תלוי בגוי ישנה שברמב"ם בפ"ט מטומאת מת הי"ב ויש בזה אריכות גדולה באחרונים ואכ"מ].

(ב) ובמהרי"ל דיסקין [בס' תורת אהל והביאו בהר צבי או"ח ח"ב סי' קב] תי' שיטת הרמב"ם דהנה בערלה שהפירות אסורים באכילה אין בזה איסור כל תשחית, וא"כ אפשר להעמיד הפסוק כאן דמיירי בספק ערלה, דאז כיון שיש הלכה בספק ערלה מותר, ממילא כל היכא דיש ספק הפירות מותרים באכילה, ויש בזה איסור כל תשחית, ויעו"ע בכלי חמדה כאן משכ"ב.

(ג) במהר"ם שיק [על סה"מ מצוה תקכ"ט בלאו דכל תשחית] שו"ת מהרש"ם [ח"ח ק"מ] שו"ת יד יצחק [ח"ב סי' פ' בביאורים על החת"ס שנדפס בחת"ס בב"ב כו כתב כן המחבר בשם אביו] בספר לקוטי יהודה בשם השפת אמת, תירצו דהנה קציצת אילן מלבד האיסור תורה שיש בדבר יש בה ג"כ סכנה, וכמבואר בגמ' ב"ב [כו ע"א] וכו"ה בזה"ק שאדם נמשל לעץ ויעו"ע בצואת רבי יהודה החסיד [אות מה] וא"כ כיון דקיי"ל [שו"ע או"ח סי' קע"ג ס"ב יו"ד סי' קט"ז ס"ה] דחמירא סכנתא מאיסורא, א"כ אף דמצד האיסור תורה יש להקל בספק, מ"מ מצד הסכנה חייבים להחמיר בספק, ובמהר"ם שיק הוסיף דבזה שאסרה לנו התורה ספק כל תשחית רמזה לנו התורה דבקציצת האילן מלבד האיסור יש בזה ג"כ סכנה.

<sup>5</sup> ויש להסביר משום דאיתא בגמ' במסכת שבת [עז] אמר רב כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא ברא דבר אחד לבטלה וכו' ע"ש, ומאחר וכל דבר נברא לצורך משו"ה אסור להשחיתו.

<sup>6</sup> וההסבר בזה הוא, דכמו גבי איסור צער בעלי חיים יש סברה שהאסור הוא מצד הגברא, משום שזה מידה אכזריות לצער בהמה, ה"ה שיש לומר גבי כל תשחית, שאם האדם מאבד דבר שיש בו תועלת זה מידה מגונה, וכמ"ש בשו"ת חכם צבי [סי' לט] שמדמה את איסור כל תשחית כמו אדם הגוזל את חברו דאסור לעשות כן אף בגזול מעכו"ם, שלא הקפידה תורה על הפסד ממון העכו"ם או בגזול את חברו על מנת למקט או גונב על מנת לשלם כפל שאין הפסד לחבירו מזה, ומ"מ אסור לעשות כן, משום שמרגיל את עצמו במידות רעות, ולפי"ז עיקר האיסור תלוי במה שהאדם עושה מעשה שיש בו השחתה וכילוי שאין הגון לעשות כן.

ועוד יש להסביר הענין, שמכיון שה' ברא דבר שיש תועלת לך ואתה מאבד הדבר שזה כעין אדם שזורק מתנה בפנים למי שנתן לו, וכסברה זה כתב רש"י [בתענית כ:]: על מאכל אדם אין מאכילין אותו לבהמה, משום ביזוי אוכלין ומחזי כבוטע בטובה שהשפיע הקב"ה בעולם, דהיינו כסברה הנ"ל.

הרמב"ם דספיקא דאורייתא לקולא מ"מ בספק אם העץ הוא עץ מאכל שיש אפשרות לברר דבר זה אצל הבקאים בנטיעות, לכו"ע צריך להחמיר בזה.

בשו"ת שואל ומשיב [מהדורה רביעאה ח"א סי' כ"ח ד"ה והנה הרמב"ם] כתב דחכ"א הקשה לו כן מהו קושית האחרונים על הרמב"ם מהפסוק כאן והרי שאני הכא דאיכא לברורי, והשיב לו השואל ומשיב דבלאו דכל תשחית האיסור הוא דווקא כשעושה כן בדרך השחתה, ולפי"ז אי נימא דבעלמא בספיקא דאורייתא מהתורה הולכים לקולא א"כ לא נחשב הדבר לדרך השחתה ולא איכפת לן שאיכא לברורי.

והוסיף השואל ומשיב דאח"כ נתיישב שוב בדבר וראה שקושית אותו חכם בלא"ה לק"מ משום שלדעת הרמב"ם שספק מותר מן התורה פשוט דהוא אפי' במקום שאיכא לברורי, דהרי טעמו של דבר שספק מותר מהתורה משום שבעינן דווקא דבר ברור א"כ מה בכך שאתה חושב שיש מכיר ואולי יגיד שהוא אסור מ"מ מידי ספק לא יצא דשמא יגיד שהוא מותר ועכ"פ ודאי אין כאן וא"כ מותר ספק גם כשהוא חסרון ידיעה, ורק לאחר שחז"ל אסרו ספק יש חילוק בין איכא לברורי לבין ליכא לברורי.

והנה בחידושו של השואל ומשיב שלדעת הרמב"ם אף באיכא לברורי - ספיקו מותר מן התורה, יעו"ב בס' המפתח על הרמב"ם [פ"ט מטומאת מת הלכה יב] שציינו לאחרונים שנחלקו בענין זה ואכ"מ.

(ב) עוד העירו בזה דלכא' קושית האחרונים על הרמב"ם צ"ב דהרי לשיטת החולקים על הרמב"ם וסוברים שספיקא דאורייתא אסור מן התורה, תקשי לאידך גיסא, מ"ט הוצרכה התורה לומר שספק כל תשחית אסור, תפוק"ל שבכל איסורי התורה הדין כן שספיקא אסור מהתורה [ויעו"ב בדרכי דוד בב"ק צא משכ"ב].

ובס' ערך שי [י"ד סי' ק"י עמ' נד ד"ה ובכסא] הביא קושיא זו מהבגדי שש וכתב דבאמת קושיא זו לא קשה משום דבשלמא לראשונים הסוברים שבעלמא ספיקא דאורייתא אסור מהתורה ל"ק מ"ט הוצרכה התורה כאן לאסור ספק כל תשחית משום דבעלמא אין לוקים על הספק וכאן לוקים על הספק, ורק לדעת הרמב"ם אינו מובן מ"ט ספק כל תשחית אסור אע"פ שכל ספק דאורייתא מותר מן התורה.

ויל"ע בדבריו דהרי אינימא דכו"ע מודים דאיסור כל תשחית שונה מכל איסורי תורה דבכל איסורי תורה אין לוקה על הספק וכאן לוקה, א"כ גם על הרמב"ם לק"מ ויאפשר דכל איסורי תורה ספיקא מותר וספק כל תשחית אסרה תורה.

<sup>4</sup> ובעיקר קושיית האחרונים על הרמב"ם יש כמה תירוצים.

(א) תירצו החת"ס [י"ד סי' קנן] והנצי"ב [מרומי שדה תענית ז ע"א] דהרמב"ם קאי לשיטתו [בפ"י ממלכים ה"ט] שהעמיד הפסוק בעץ

**נפק"מ א' 7** אם יש איסור בל תשחית כשעושה לצורך.<sup>8</sup>  
**לצד א'** דכל דיסוד האיסור הוא מצד החפצא שמפסידו,  
 אז לא<sup>9</sup> מהני מה שיש לגברא צורך בזה.<sup>10</sup>

----- ביאורים והערות -----

רתח, ודילמא רתח וקעבר אלפני עור לא תתן מכשול דמחיל ליה ליקריה והא קעבר משום בל תשחית דעבד ליה בפומבינו, ודלמא משו"ה לא רתח דעבד ליה בשעת ריתחיה.

**בקיור היוצא מהני"ל.**

שנחלקו הרמב"ם והרמב"ן אי שרי לקצוץ עץ מאכל לצורך המצור או לא ויש לעיין דבמה נחלקו, וי"ל שנחלקו בהחקירה הני"ל.

**6 ויש סתירה בדברי התוס' בנדון זה** [כך הקשה בנודע ביהודה [יו"ד תניינא סי' י'], דהתוס' במסכת עב"ז [דף י"א ע"א ד"ה עוקרין על המלכים] הקשו מדוע הגמ' לא מקשה שהרי יש בזה צער בע"ח, דבשלמא משום בל תשחית ליכא דכיון דלכבודו של מלך עושין כן אין כאן השחתה, אלא הוי כמו תכריכין של מאה מנה, מבואר שבגוונא שעושים לכבוד המלך אין זה בל תשחית אולם אבל התוס' בב"מ [דף ל"ב ע"ב ד"ה מדברי שניהם נלמדו צער בעלי חיים דאורייתא] הקשו ג"כ א"כ אמאי עוקרים על המלכים, ותירצו וי"ל משום דכבוד מלך ונשיא עדיף כמו בל תשחית דנדהה משום כבודם דאונקלוס הגר שרף על ר"ג ע' מנה צורי, **מבואר בדבריהם שיש איסור בל תשחית אלא שהוא נדחה מפני כבוד המלך.**

וצ"ל דנחלקו בהחקירה הני"ל, דהתוס' בעב"ז סברי שאיסור בל תשחית הוא איסור מצד המעשה ההשחתה ולא משום החפצא שנפסד, וא"כ כשעושה לצורך אין זה מעשה השחתה, והוכיחו מתכריכין של מאה מנה, אולם התוס' בב"מ סברי שהאיסור מצד החפצא שהוא נפסד ונאבד, ולכן סברי שגם בגוונא שעושה לצורך כבוד המלך יש בזה בל תשחית, ולכן כתבו דשרי רק משום שכבוד המלך דוחה את האיסור.

וכן י"ל שבזה נחלקו [בב"ב דף כ"ו] התוספות והרא"ש, שהתוס' והרא"ש נחלקו בהא דמבואר שם שדיקלא שטעין קבא אסור למקציה, שבתוס' בד"ה אנא לא קייצנא מבואר שאפי' כשהאילן מוזק אסור לקוץ, והרא"ש חולק וסובר שכשהוא מוזק ודאי שמוטר, ונראה שזה תליא במה שחקרנו דאם איסור בל תשחית הוא מצד הגברא שעושה מעשה השחתה, א"כ כשעושה משום שהאילן מוזק אין זה מעשה השחתה, אבל אם יסוד הדין משום החפצא שמפסידו אין סברא לחלק אם מוזק, דכיון שמפסידו את האילן אסור. **9 אבל אפי' דאפילו לצד זה יש היתר.**

דיש לחקור בעיקר האי דינא דכל דהוה לצורך לא הוה בל תשחית, אם הביאור בזה הוא משום דמהות האיסור דבל תשחית הוא שמשחית את הדבר משימוש, והכא כשהוה השחתתו לצורך, א"כ הא גופא הוה שימוש, ולא קחשיב משחית דאדרבא קחשיב שמשתמש בו, או דילמא דהואיל וסו"ס הוא משחית את החפץ, לכן בעינן להיתר להשחיתו, וכל דהוה לצורך קחשיב הוא להתר להשחיתו אמנם נשאר הוא למציאות דהשחתה, דהיינו דהחקירה **הוא אם אין כאן בכלל מעשה השחתה, או לא דבעצם יש כאן מעשה השחתה רק דהותר לצורך.**

**10** וכצד זה למד תוס'.

יש להוסיף דלצד זה יש להקשות דרואין בכמה דוכתי שמהני לצורך וכמו שהביא הרמב"ם [שם בהל' מלכים] מכמה סוגיות בגוונא שהאילן מוזק שמוטר לקוצצו, או כשהוא מעולה בדמים שיש רווח בעצים יותר מהפירות, וי"ל שדוקא שם שהצורך נמצא בעצם החפץ שמזיק אילנות אחרים או שמזיק בשדה, וה"ה בתכריכין של מאה מנה שהצורך נמצא בתכריכין עצמן שנצרכים למת וזה כאילן המעולה בדמים, משא"כ בעוקרין על המלכים מפני כבוד המלך, שאין סיבה בהמה לעקרה וזה רק צורך הגברא לפעולת כבוד למלך, וע"ז ליכא היתר ואינו אלא משום דחיה.

**7 כדי להבין הנפק"מ יש להקדים.**

כתב הרמב"ם [בהל' מלכים פ"ו ה"ח] וז"ל אין קוצצין אילני מאכל שחוץ למדינה ואין מונעין מהם אמת המים כדי שייבשו שנאמר לא תשחית את עצה, וכל הקוצץ לוקה, ולא במצור בלבד אלא בכל מקום כל הקוצץ אילן מאכל דרך השחתה לוקה עכ"ל, וברמב"ם בסה"מ [ל"ת נ"ז] כתב והמצוה הני"ז היא שהזהירנו מהשחית האילנות כשנצור על עיר כדי להצר לאנשיה ולהכאיב לבבם והוא אמרו יתעלה לא תשחית את עצה כי ממנו תאכל ואותו לא תכרות, ומבואר בדבריו שאסור לקצוץ אפי' לצורך המצור.

אבל באותו הלכה כתב הרמב"ם אבל קוצצין אותו אם היה מוזק אילנות אחרות או מפני שמזיק בשדה אחרים או מפני שדמיו יקרים לא אסרה תורה אלא דרך השחתה, מבואר לן דאיסור בל תשחית הוה עד כמה דהוה דרך השחתה והיינו שלא לצורך, אמנם במקום דלא הוה דרך השחתה ושפיר הוה לצורך ליתא ביה ככה"ג לאיסורא דבל תשחית.

אולם ברמב"ן בספר המצוות [בשכחת העשין לדעת הרמב"ן בעשה ו'] כתב וז"ל מצוה שישית שנצטוונו כשנצור על עיר לאכול מן האילנות שבגבולה כל ימי המצור, ואם נכרות אותם לבטלה דרך השחתה נעבור על עשה מוסף על הלאו המפורש בו, וכי' ודע כי זו המצוה בעשה ולא תעשה שלה כשנצור על עיר להלחם עליה לתפשה שנצטוונו לחמול עליה כאשר נחמול על שלנו אולי נכבוש אותה, אבל בצאתנו אל ארץ אויב נשחית ונחבל כל עץ טוב, וכן בימי המצור להצר לאנשי העיר בהשחתת האילנות שלא יחיו מהם כל זה מותר, **לא אסרה תורה אלא השחתה בחנם עכ"ל.**

ובמנחת חינוך [בסוף הספר בחידושים על הוספות הרמב"ן מצוה ו'] כתב לבאר את מש"כ הרמב"ן שלשון הרמב"ם אינו מכוון, כונתו שהרמב"ם כתב שאף כדי להצר האויב ג"כ אסור, וכתב שכן משמע ברמב"ם [בפ"ו ממלכים ה"ח] שבכל אופן אסור, והרמב"ן סובר שרק בחנם אסור אבל להצר על האויב ולהכאיב לבם מותר, וכ"כ בכלי חמדה [פר' שופטים אות י"א] וכ"כ באבי עזרי

[בהל' מלכים פ"ו ה"ח] ובחינוך [מצוה תקכ"ט] כתב דבברי הרמב"ם וז"ל שנמנענו מלכרות האילנות כשנצור על עיר כדי להצר לאנשי העיר ולהכאיב לבותם וכו' עכ"ל ובמנחת חינוך שם אות א' הביא שהרמב"ן חולק וסובר שרק השחתה בחנם אסור אבל להצר להם שרי.

וכן מבואר ברמב"ן בפרשת שופטים [פרק כ' פסוק י"ט כ'] וז"ל שהזהירה תורה לא תשחית את עצה לכרות אותם דרך השחתה שלא לצורך המצור כמנהג המחנות עכ"ל.

והנה איתא במסכת מידות [פ"א מ"ב] איש הר הבית היה מחזר על כל משמר ומשמר וכו' וכל משמר שאינו עומד ניכר שהוא ישן חובטו במקלו, ורשות היה לו לשרוף את כסותו, והם אומרים מה קול בעזרה קול בן לוי לוקה ובגדיו נשרפין שישן לו על משמרו וכו', ויעויין שם בפ"ה הרא"ש דכתב ע"ז לשרוף כסותו ואין כאן משום בל תשחית, משום דהפקר ב"ד היה הפקר, ונכפלו דבריו במסכת תמיד דף כ"ח ע"י"ש [והנה בעיקר תירוצו צ"ב טובא כוונת דבריו דאטו במילי דהפקר לא הוה איסורא דבל תשחית].

ולכאור' צ"ע דברי הרא"ש מצד אחר דמדוע דיחשב הוא לבל תשחית, הא הרי שורפו הוא לצורך כדי ששוב לא יחזור מקרה כע"ז, וכל דהוה לצורך לא הוה בגדר בל תשחית, כדמבואר ברמב"ם המובא לעיל.

[ולכאורה אפי' לן דלצורך מצוה לא קחשיב לצורך וכשמשחית לצורך מצוה קעביר על איסורא דבל תשחית, וכן יש עוד תירוצים בזה, כמדומה דראיתי רוצים לתרץ דבדרך כלל לא עונשין על חטא שבגופו בעונש ממון, משו"ה הצריכו חז"ל להפקיר הבגד, כדי שיהיה מותר לשרוף הבגד].

וכה"ג יש להוכיח כן מהא דאיתא בקידושין [דף לב ע"א] וכי הא דרבה בר רב הונא דרב הונא קרע שיראי באנפי רבה בריה, אמר איזול איחזי אי רתח אי לא

**לצד ב'** <sup>11</sup> דיסוד האיסור של כל תשחית הוא מצד הגברא שעושה, מעשה השחתה בגונא שעושה לצורך לא מקרי מעשה השחתה. <sup>12</sup>

**נפק"מ ב'** <sup>13</sup> אם מותר להשתמש באוכל לצורך האדם, דבר שבדרך כלל לא עושים בני אדם.

**לצד א'** דכל דיסוד האיסור הוא מצד החפצא שמפסידו, אז אסור להשתמש לצורך כזה שבדרך כלל לא עושים בני אדם.

----- ביאורים והערות -----

סנהדרין [נט:]: איך הביא קרבן, וכן הבל איך הביא מככורות צאנו הרי אינו מ"משקה ישראל", והנה נראה דבאמת זה הוה חרון אפו של קין, ומה חרה לו אם נתקבל מנחת הבל דעדיף מיניה, אך הוא טעה בכך דהוא סבר שביביא מפרי האדמה להווי מ"משקה ישראל" ממין המותר בפיק, אבל צאן סבר דאינו ראוי לקרבן כיון דאינו מותר בפיק, ולכך חרה לו כשראה היפוך הדברים שאל הבל ואל מנחתו שעה אף דאינו מותר בפיק, ואל קין ואל מנחתו דהביא ממין המותר בפיק לא שעה.

והנה י"ל כן דהנה בחידושינו מכבר בפרשת ראה בפסוק 'כי ירחיב ה' אלהיך את גבולך' [בשנת תקפ"ד] ביארנו שם למה נאסר לאדם הראשון לאכול בשר, ולנח הותר, אינו מצד גריעות אדם הראשון וממעלותא דנח, רק להיפוך דהרי אמרו חז"ל דכל שיכול לאכול ירק ואוכל בשר עובר בבל תשחית ואיך כל תשחית דגופא עדיף, וא"כ היכא דלא שייך כל תשחית דגופא ודאי דאיסור לאכול בשר כיון דיכול לאכול דבר אחר, וא"כ הכי נמי אדם הראשון היה לו כח כדור המדבר שכל מה שהיה אוכל היה טועם טעם בשר וא"כ למ"ל עוד בשר, לכך נאסר לו מכח כל תשחית, אבל נח לא הוה כוחו רב ולא הוה מרגיש טעם בשר רק בבשר לכך כל תשחית דגופא עדיף והותר לו לאכול בשר, ולכך אתי שפיר דין מ"משקה ישראל לא שייך רק בדבר האסור לו מצד עצמותו כגון נבלות וטרפות, אבל לאדם הראשון והבל הבשר בעצם הוה מותר לו, רק כיון דהוה אפשר לו לטעום בשר בדבר אחר למה לו להשחית בעלי חיים אבל אם לא היה לו דבר אחר היה מותר לו לאכול בשר לכך נחשב מ"משקה ישראל".

וכן יש להקשות מהגמ' במסכת שבת שבת [קכט א] שמואל צלחו ליה תכתקא דשאגא [ופירש רש"י שלא מצאו עצים מוכנים להיסק ביום הקזה] וצוה ובקעו כסא של תדהר שהוא מעולה בדמים, וכן לרבה צלחו ליה שרשיפא ספסל, ואמר ליה אביי לרבה והא קעבר על כל תשחית, אמר ליה כל תשחית דגופאי עדיף, ויש להקשות דאיזה כל תשחית שייך התם הא הוה לצורך.

<sup>13</sup> להבין הנפק"מ יש להקדים.

כתב המחבר עושה אדם צרכיו בפת, והני מילי דלא ממאיס ביה, אבל מידי דבמאיס ביה לא.

ובמ"ב [סק"ד] כתב וז"ל ואם עושה לרפואה שרי אפילו מימאס ביה וכדלקמן [בסימן שכ"ח ס"כ], ואפילו בלא רפואה אם הוא דבר שהוא צורך האדם ודרך העולם לעשות בהאוכל צורך זה ג"כ שרי, ומטעם זה מזלפיין הקרקע ביין, וסכיין הגוף ביין ושמן כמבואר בגמרא בכמה דוכתי עכ"ל.

ובבה"ל [בד"ה לא] כתב, עיין מ"ב במש"כ ודרך העולם לעשות כן, ופ"ו כן מוכח מסוגיא דמהו לפצוע זיתים שהביא המ"א לקמיה שאסרו חז"ל, ואף דהמ"א שם תירץ משום דאפשר בבורית הוא דחוק, דהוה מותר אדם לסוך בשמן ולא אסרינן משום דאפשר בבורית, וע"כ דמשום שדרך העולם כן שרי, משא"כ בפציעת זיתים אף שיש בתוכן שמן אין דרך העולם לסוך בפירות, ולפי כל זה אין לנו מקור לדברי המ"א שכתב דדבר שהוא צורך האדם לית ביה משום הפסד אוכלין, ואדרבה המעיין בדברי הפוסקים בסימן זה יראה דאסור ליטול ידים במשקה משום הפסד אוכלין, ולא בשופטני עסקינן דיטול במשקה היכא דיש לו מים, וע"כ דכל היכא דאין דרך העולם לעשות כן יש בו משום הפסד אוכלין בכל גווני וכו'.

בקיצור היוצא מהנ"ל.

דנחלקו המ"א והמ"ב אם מותר לעשות באוכל דבר שהוא לצורך האדם אבל אין הדרך לעשות בו כך, דהמ"א כתב שכל דבר שעושה לצורך האדם מותר, והביא מלשון הרמב"ם [בהל' ברכות פ"ז ה"ט] שכתב וכן אין מפסידין שאר אוכלין ומשקין דרך בזוי ובעיטה, משמע שדבר שהוא צורך האדם שרי דאין בזה בזוי ובעיטה, אולם המ"ב חולק וסובר שרק אם דרך העולם לעשות כך שרי אבל אם זה לא דרך העולם אסור, וכתב שם הבה"ל וז"ל ומה שהביא מהמב"ם דלא אסור הפסד אוכלין כ"א דרך בזוי ובעיטה המעיין שם יראה דנט"ו וכה"ג שהאוכלין נפסד מקרי דרך בזוי ובעיטה. ויש לעיין דבמה נחלקו, וי"ל שנחלקו בהחקירה הנ"ל.

<sup>11</sup> כצד זה מבואר בפשטות בגמ' ברכות [דף ל"א] מר בריה דרבינא עבד היולא לבריה חזינהו ולרבנן דהוו קבדחי טובא אייתי כוסא דמוקרא בת ארבע מאה זוזי ותבר קמיהו ואעצבו, וכן רב אשי תבר כסא דזוגיתא חיורא קמיהו ואעצבו עיין שם ואיך התירו לעצמם לעשות כך והרי איסור כל תשחית איכא לצד זה מובין הואיל ועושה כן לצורך להזכירם חורבן בית המקדש וכדומה שרי.

וכן דתניא בחולין [פח] היה מהלך במדבר ואין לו אפר לכסות שוחק דינר זהב ומכסה היה מהלך בספינה ואין לו עפר לכסות שורף שליתו ומכסה, ולכא"ו היאך לא חששו לבל תשחית ועל כרחך דמאחר ויש תועלת ומצוה שרי. וכן מבואר בשו"ע הרב [הל' שמירת גוף ונפש סעי' יד] שכתב שהכלל בזה שאין איסור כל תשחית אלא כשעושה דרך השחתה וקלקול, אבל ע"מ לתקן מותר וכ"ש כשמקלקל לצורך גופו ששורף כלי להתחמם בו כשאין לו עצים אחרים. ובס' חסידים [סי' תתע"ט] דף שאינו יפה כל כך בס"ת יכול להסירו ולגנוזו ואינו עובר משום כל תשחית, ובחיי אדם [כלל יא דין לב] כתב הרוצה לעשות בו ציציות יותר ימים מותר להתירן ולהשליכן, ונ"ל דלא דוקא להתירן אלא דאם קשה בעיניו הטירחא להתירן מותר לנתקן ואין בזה משום כל תשחית, כיון שאינו עושה דרך השחתה.

ולצד זה יש לתרץ הקשיא של השלטי גבורים [הובא בשדי חמד מערכת ק' אות ס'] דמקשה דהאיך עשה דרבנן של קריעה דוחה לא תעשה של כל תשחית, ולצד זה דבמקום צורך ליכא איסור אינו קשה.

ולצורך דמותר לא הוה רק כשיש צורך בהעצם השחתה, אלא אפילו כשעושה כן רק בגלל טרחה.

דהנה בשו"ת חמדת שאול [סימן מג"ג] דן אודות שזיפים שיש בהם תולעים ורוצה להשליכם בגלל טרחה בבדיקתם דאין בזה כל תשחית, מכיון דהסיבה היא שיש לו טרחה ויש לו צער בטרחה זו ולא מתוך כוונה להשחית ח"ו.

ובשו"ת התעוררות תשובה [ח"מ סימן ל"ה] כתב כשיש טרחה ואיבוד זמן ע"י שיזרה שלא ישחית דברים טובים אין בזה משום כל תשחית, דהרי אפילו מאכל אם צריך למקומו מותר להשחיתו ע"ש והביא שם משם החיי אדם שמתר להשחית דבר כדי שלא לאבד זמנו ואין משום כל תשחית, ומפורש כן בשו"ת מהר"י בסאן [סימן ק"א] דבמקום טירחה אין משום כל תשחית.

וכן בשו"ת תורה לשמה [סימן ת] בתשובה לשאלה במי שקנה בגד נאה לאשתו אולם לבו נוקפו שאין בגד זה כל כך צנוע דע"י הכל תולים עיניהם בבגד זה כאשר אשתו לובשת אותו, ואפילו שכמה פעמים מחה באשתו אינה שומעת לו, האם מותר לבעל לשרוף הבגד באופן שלא תדע אשתו שהוא שרף אותו שלא יבואו לידי מחלוקת, או דאסור משום כל תשחית, והשיב ודאי שרי, ומייתי' מגמרא במסכת ברכות [דף כ] בעובדא דרב אדא בר אבהו שראה כותית שלבשה בגד של פריצות שאין דרך בנות ישראל להתכסות בו, סבר דבת ישראל קם קרעיה מיניה, אגליא מילתא דכותית היא, שיימוה בארבע מאות זוזי, משמע מזה דאם לא היתה כותי שרי הואיל ולא פרושי מאיסורא עשה כן, ואין בה משום כל תשחית.

<sup>12</sup> ועל צד זה יש להקשות מהגמ' במסכת שבת [קמ ע"ב] אמר רב חסדא האי מאן דאפשר ליה למיכל נהמא דשעריי ואכל דחיטי קעבר משום כל תשחית, ואמר רב פפא האי מאן דאפשר למישתי שיכרא ושתי חמרא עובר משום כל תשחית, ולא מילתא היא כל תשחית דגופא עדיף. ולכאורה אמאי ס"ד דאיכא הכא איסור כל תשחית הרי נהנה יותר בנהמא דחיטי, ומשמע דאף כאשר יש לאדם תועלת והנאה יש לאסור מאחר ויש בדבר איבוד ממון.

אבל עיין בספר אורח ישרים שמסביר הגמ' דהבעל תשחית אינו על האוכל, אלא על הנהגה דבעצם האדם צריך לעסוק בתורה, רק שיש הכרח לעבוד בשביל פרנסה אבל רק מה שמוכרח, ואח"כ אפשר לעסוק בתורה, אבל אם הוא אוכל דברים שאינו צריך א"כ הוא מרגיל עצמו לדברים יקרים, וממילא הוא יצטרך לעבוד וע"י זה יבטל מלימוד התורה נמצא שהכל תשחית הוא על הנפש ולא על האוכל.

דבר נפלא שראיתי בחדושי חכמת שלמה [שם].

הנה קיימא לן מנחות [ה:]: דבקרנן בעינין ממין המותר בפיק וממשקה ישראל מן המותר לישראל, וא"כ קשה כיון דלאדם הראשון נאסר לאכול בשר

**נפק"מ ד'** <sup>17</sup> אם יש איסור בל תשחית באופן שאינו משחית לגמרי. <sup>18</sup>

**לצד א'** דכל דיסוד האיסור הוא מצד החפצא שמפסידו, אז <sup>19</sup> אם עדיין ראי להשתמש בהתשמיש המקורי אז ליכא איסור בל תשחית.

**לצד ב'** דיסוד האיסור של בל תשחית הוא מצד הגברא שעושה מעשה השחתה, אז י"ל <sup>20</sup> שאסור אפילו כשאינו משחית לגמרי.

**לצד ב'** דיסוד האיסור של בל תשחית הוא מצד הגברא שעושה מעשה השחתה, אז כיון דעושה לצורך אז לא נקרא השחתה ומותר.

**נפק"מ ג'** <sup>14</sup> בדין האוכל, או מוציא על חפץ יותר מכדי צורכו, אי הוי בל תשחית.

**לצד א'** דכל דיסוד האיסור הוא מצד החפצא שמפסידו, אז י"ל <sup>15</sup> שאינו עובר אם הוציא או אוכל יותר מכדי צורכו.

**לצד ב'** דיסוד האיסור של בל תשחית הוא מצד הגברא שעושה מעשה השחתה אז י"ל <sup>16</sup> שעובר אם משתמש בממון או אוכל כשאינו צריך לזה.

----- ביאורים והערות -----

בגמ' במסכת חולין [ז ע"ב] איתא שר' פנחס בן יאיר לא רצה לבקר אצל רבי שראה אצלו פרידות לבנות, וא"ל רבי עקרא להו שלא יוכלו לבעוט, וענה לו רפב"י שיש בזה איסור צער בעלי חיים, וכשאמר לו קטילנא להו א"ל דאיכא בזה בל תשחית וכו' יעו"ש, ופירש"י [שם בד"ה עקרא] דבל תשחית ליכא שיהו ראיות לדישה, ומשמע דאף שנפסדו ממה שהיו ראיות קודם לכן לרכיבה ולמשא, אפ"ה כיון שלא הופסדו בזה לגמרי ליכא בזה איסור בל תשחית.

ויעו"ש במהר"ץ חיות דציין לתוס' בע"ז [י"א בד"ה עוקרין] וכוונתו דמהתוס' שם מוכח דפליגי על הרש"י הנ"ל, שכתבו שם דבשלמא משום ב"ת ליכא דכיון דלכבודו של מלך עושין כן, ומשמע שבלא"ה יש בזה חשש לב"ת אף דאכתי ראיות הם לאיזה תשמיש, ועיי' בשלטי הגבורים [בע"ז ד' ס"ק ב'] שהביא את התוס' הנ"ל וכתב וצ"ע דהא בפ"ק דחולין פירש"י וכו' וה"נ אכתי ראיות לדישה, ותירץ ואפשר דעיקור דהכא הוא למעלה מארכובה שאינם ראיות לדישה, והוסיף שם דאכתי צ"ע דכיון דליכא בל תשחית אלא כשהדבר נשחית מכל וכל א"כ צ"ע על המהר"ף שכתב שבקורע על מת ליכא בל תשחית משום דאתי מצות קריעה ודחי ליה, דאמאי הוצרך לזה דתיפוק ליה שבהאי קריעה לא נשחית לגמרי ועדיין ראוי הוא וליכא בזה איסור בל תשחית יעו"ש.

ועוד דמאותו מעשה עצמו בחולין דכתב להוכיח כשיטתו יל"ע דא"כ אמאי גבי קטילנא איכא בזה בל תשחית, והרי עדיין יכול למכור את הבשר לגוי, ועוד שיכול להנות מהעור ולסברת השה"ג כל שלא נשחית מכל וכל ליכא בזה ב"ת, והחיד"א הקשה מקידושין ל"ב שרב הונא קרע שיראי בפני בנו ומבואר שם דליכא בזה איסור בל תשחית משום שקרע במקום התפר ולדברי השה"ג אין צריך לזה, אמנם כשיטת השה"ג מוכח מהרש"י [ב"ק קט"ו] גבי מים שנתגלו דקאמר שם שלא ישקם לבהמתו, ופירש"י משום סכנת נפשות שמא ישחטנה אחרי כן, והקשו עליו התוס' [שם בד"ה ולא] דאף לטמאה אסור להשקות אלא הטעם הוא משום ב"ת שגורם כחש לבהמה יעו"ש ומהא דרש"י לא פירש כתוס' מוכח דסבר כשה"ג שכל שלא נפסד לגמרי ליכא בזה איסור בל תשחית.

**בקיצור היוצא מהנ"ל.**

שיש מחלוקת אם יש איסור בל תשחית כשאינו מפסיד החפץ לגמרי.

<sup>18</sup> ואין להקשות דאמאי לא יאסור אף כשאינו משחית לגמרי משום חצי שיעור וכמו דמצינו בחצי שיעור דאסור מהתורה, דזה אינו דכאן אם אינו משחית לגמרי [ועדיין ראי לאותו שימש שהשתמשו בו מקודם] אז לא הוה בכלל מעשה איסור דכל האיסור הוא [לצד א'] ליטול חפץ שמיוחד להשתמשות אחד ושלא יהיה עוד באפשריות להשתמש לזה התשמיש, וכאן עדיין אפשר להשתמש לזה ממילא אינו מעשה השחתה כלל.

<sup>19</sup> וההסבר בזה הוא דלצד זה האיסור הוא ליקח חפץ שה' ברא למטרה אחד ולשנות הדבר לדבר אחר או להפסידו לגמרי, ממילא אם עדיין אפשר להשתמש בהחפץ למה שהחפץ מיוחד, אז ליכא איסור כלל.

<sup>20</sup> וההסבר הוא דכיון דלצד האיסור הוא העצם מעשה השחתה שזה מעשה מגונה, א"כ ליכא נפק"מ אם מאבד כל הבגד או חלק מהבגד, דלמעשה זה דבר מגונה ליטול חפץ ולהזיקו.

ובוודאי דהיה אפשר לחלק שהמודה מגונה הוא רק כאשר אדם לוקח דבר טוב ומאבדו לגמרי, אבל לאבד רק קצת זה לא מגונה כ"כ שיהיה איסור על זה

<sup>14</sup> נפק"מ זה כתבתי בעיקר לעורר המחשבה שיש סוברים שיש איסור בל תשחית בהוצאה או באכילה מרובה.

בשערי תשובה לרבינו יונה כתב דהמוציא ממון יותר מכדי צורכו עובר בלאו דלא תשחית, וכיו"ב כתב השלה"ק שאסור להוציא על מתורות משום שמשחית ממנו.

והנה ראיתי לעורר במה שכתב הגאון פלא יועץ [ערך אכילה ושתיה] וז"ל וכבר כתבו חכמי המוסר שהאוכל יותר מכדי סיפוקו כמה רעות, עושה אחת שעובר על בל תשחית ועוד שמאבד זמן האכילה וזמן היציאה, ואם יתקלקל האצטומכא ויהיה טרוד הרי שלושה זמנים ואם יחלה וימות הרי זה מתחייב בנפשו, לכן שומר נפשו ירחק מאכילה ושתיה מרובה, לא יאכל אלא כשירעב וליא יאכל עד שישבע לגמרי אלא פחות מעט.

וכן כתב [בערך כללות] שכתב על אוכל מרובה מלבד שגורם חלאים רעים לגוף שאין כל בריה באה לידי צער אלא מתוך אכילה ושתיה מרבה ועובר משום בל תשחית על ממון גוף ונפש, כי ממון גוף ונפש הוא חובל ומי שהוא בר דעת לא ילך אחרי ההבל.

וז"ל [בערך סיפוק] שלא לפזר ולאבד ולהוציא הוצאות מרובות במקום שאינו צריך, שהרי התורה חסה על ממנום של ישראל, שכן מצינו ביעקב שסיכן עצמו על פכים קטנים, שצדיקים חביב עליהם ממנום שאין פושטים ידיהם בגזל ואף עשירי עם שמרבים עשות טוב לא מפני זה הותר להם לפזר ולאבד ולעבור על בל תשחית, ועתידין ליתן את הדין וכו', ובפרט תלמידי חכמים ונשותיהם ובני ביתם חובה מוטלת עליהם לדקדק הרבה בהוצאותיהם, שלא להוציא אלא על דבר שהוא מוכרח עיין שם. ושם עוד הביא הא דאיתא בשבת ק"מ ע"ב האי מאן דאפשר ליה למיכל נהמא דשערי ואכל דחיטי קעבר משום איסור בל תשחית, ומסיים גמרא שם ולא היא דבל תשחית דגופא עדיף ולכן שרי לאכול נהמא דחיטי, דוק מינה דבמאי דלא שייך לא תשחית דגופא אין הכי נמי קעבר משום בל תשחית ע"כ.

**בקיצור היוצא מהנ"ל.**

שהפלא יועץ כתב כמה פעמים שהאוכל או מוציא ממון מרובה עובר באיסור בל תשחית.

<sup>15</sup> וההסבר בזה הוא דלצד זה האיסור הוא ליקח דבר שמיוחד לדבר מסוים ולהשחית, א"כ כיון שמאכל זה נתן ה' לאכול והוא אוכל המאכל, אז אין בזה שום איסור [חוץ אם תאמר שהמאכל מיועד ומיוחד משמאי דווקא למי שצריך המאכל, ואדם זה האוכל מרובה נמצא דמקלקל המאכל מהמטרה של המאכל].

<sup>16</sup> וההסבר הוא דכיון דלצד זה האיסור הוא מצד האדם שמבעט בהשפעה שה' נתן לו, א"כ י"ל שליכא נפק"מ אם משחית לגמרי או שמשתמש בזה שלא לצורך כלל, הא ה' נתן לך המאכל כדי שעי"י זה יהיה לך מה לאכול ואתה סתם אוכל בלי שום צורך, וכן ה' נתן לך כסף כדי שיהיה באפשרותך לקנות דבר הכי יקר באמת דהיינו עולם הבא, ואתה משתמש בזה לסתם שטויות, שזה נמי בעיטה בטובת ה'.

<sup>17</sup> בגמ' במסכת ב"ק [צא ע"ב] גמ' צ"א אמר רבי אלעזר שמעתי שהמקרה על המת יותר מדאי לוקה משום בל תשחית, עיין בשדי חמד [ח"א ע' ר"כ בד"ה ואם] שהביא את החיד"א שהוכיח מכאן דאיכא איסור בל תשחית אף כשהדבר לא נשחית ונפסד לגמרי.

**נפק"מ ה'** <sup>21</sup> אם יש חיוב שמירה על בהמתו <sup>22</sup> שלא להזיק מצד כל תשחית.

**לצד א'** דכל דיסוד האיסור הוא מצד החפצא שמפסידו, אז י"ל <sup>23</sup> שיש איסור להזיק מצד בעל תשחית.

**לצד ב'** דיסוד האיסור של כל תשחית הוא מצד הגברא שעושה מעשה השחתה, אז י"ל שעל נזקי בהמתו אי אפשר לחייב דהא אינו עושה כלום בידים.

**נפק"מ ו'** <sup>24</sup> אם יש איסור להזיק דבר בהזיק שאינו ניכר, אפילו למ"ד היזק שאינו ניכר לא שמיה מצד כל תשחית.

**לצד א'** דכל דיסוד האיסור הוא מצד החפצא שמפסידו, אז י"ל <sup>25</sup> שליכא איסור להזיק מצד בעל תשחית.

**לצד ב'** דיסוד האיסור של כל תשחית הוא מצד הגברא שעושה מעשה השחתה, אז י"ל שיש איסור <sup>26</sup> להזיק אפילו בהזיק שאינו נראה.

**נפק"מ ז'** <sup>27</sup> אם יש איסור כל תשחית פחות מכשיעור.

----- ביאורים והערות -----

היזק אינו אלא איסורא דרבנן, וכ"כ הפנ"י [שם] וכן הקריית ספר [פ"ה מנוק"מ] והמל"מ [הל' רוצח ב-ב] ס"ל שאסור להזיק מדרבנן.

ובפ"י הנו"ב [קמא אה"ע סימן עח אות טז] והמנ"ח [מצוה ג] תמהים על המל"מ שמזיק איכא איסור מה"ת, וכן הקשה הפ"י על רש"י.

וראיתי בחשוקי חמד שרוצה לתרץ הרש"י, וכתב שאם המקור של איסור היזק הוא מכל תשחית אז יש לתרץ [בדוחק רק מחמת חומר הקשיא] דכיון דאין עליו שם מזיק ממילא אינו עובר על כל תשחית, עכ"ל, וסברה זה לכאורה תלי בצדדי החקירה הנ"ל, ועיין בכל צד בהסבר הדבר.

[ועל העצם רש"י עיין במהרי"ל דיסקין פסקים סימן רמ דרוצה לתרץ ויתכן דדברי רש"י שכתב דמכיון דהיזק שאינו ניכר לאו שמיה נזק לכן אין איסור תורה לטמא לנסך ולדמע, מיירי באופן שאין כוונתו להזיק ולצער את חבירו אלא שהוא צריך את הדבר לצורך עצמו כגון שצריך להעביר מת על גבי טהרות חבירו ולכן אם שמיה נזק אסור לעשות זאת ככל מזיק, אך אם אין לזה שם של מזיק מהתורה אין כאן איסור של ואהבת וכל תשחית וכו' מפני שעושה כן לצורך עצמו ורק יש פסיק רישא שיזיק, ובזה אין איסור תורה וכן מבואר.]

<sup>25</sup> וההסבר בזה הוא, דהא לצד זה האיסור של כל תשחית הוא ליקח חפץ שמיחד לצורך דבר אחד ולהשחיתו שלא יהיה עוד ראוי לזה, א"כ אם מן התורה ליכא על החפץ שם היזק משום דאינו ניכר, א"כ נמצא דבעיני התורה חפץ זה לא השתנה כלום, א"כ האיך אפשר לומר שיש איסור כל תשחית משום שעכשיו נעשה בהחפץ דבר שלא היה צריך להיות, הא בעיני התורה לא השתנה כלום, וממילא ליכא איסור כל תשחית.

<sup>26</sup> והסבר הדבר הוא דכיון דהאיסור הוא מצד האדם שזה מידה רעה להפסיד חפץ, א"כ וודאי ליכא נפק"מ אם הוה השחתה שנראה לעינים או לא נראה לעינים, דבשלמא לגבי חיוב תשלומין זה תלי במה שהתורה מחייב אסל האיסור מזיק שנלמד לצד זה מכל תשחית, זה וודאי אסור דהא דהא מידה רעה ומשחת להזיק ממון חבירו.

<sup>27</sup> דנו הפוסקים אם יש איסור כל תשחית על פחות מכשיעור, בן פורת [סימן ו' עמוד 58] ורוצה להתיר מטעם שכתוב עץ מאכל, ופחות מכשיעור לא נקרא מאכל, וכן הסתפק בזה בשו"ת התעוררות תשובה [ח"ב סימן קפג], ובשערי תשובה לרבינו יונה [שער ג' אות פ"ב] כתב שאם מאכל כסף שוה פרוטה עובר על כל תשחית ע"ש, וכ"כ בחרדים [מל"ת התלויות בידים סימן מ"ה ע"ש] וכן ראיתי בספר דרכה של תורה שכתב בפשיטות בשם החינוך הנ"ל שבפחות משהו פרוטה זהו ממדת חסידות ע"ש, גם ראיתי בספר מגדים חדשים [עמ"ס שבת עמוד מ"ג] שכתב דמדברי השע"ת הנ"ל שכתב בלאו דכל תשחית שהוא אפילו בשוה פרוטה יש ללמוד לכאורה דבפחות משהו פרוטה אינו בכלל השחתה, ואף דבאיסור גזל וגניבה מבואר בראשונים דאף בפחות משהו פרוטה אסור מדין חצי שיעור נראה דשאני הכא דבכה"ג אינו נקרא השחתה כלל דהשחתה אינו אלא דבר השוה כסף והוא משחיתו מערכו משא"כ דבר שאינו בכלל ממון ועוד הביא מספר אורח משרים [סימן כ"ט סק"א] שהקשה במ"ש ר"י בברכות [נב ע"א] דפירורין שאין בהם כזית מותר לאבדן, והרי ר"י ס"ל דחצי שיעור אסור מה"ת, דלפמ"ש נישא, עוד העיר מסנהדרין [ק ע"א] שהקורע עור של דג מעל אזנו אסור משם כל תשחית ולכאורה אינו שוה פרוטה וצ"ב, ובספר החינוך מצוה תקכ"ט במאבד ממון עובר באיסור כל תשחית ואפילו פחות משהו פרוטה.

**בקיור היוצא מהנ"ל.**  
שדנו הפוסקים אם יש איסור חצי שיעור על כל תשחית, והטעם דליכא איסור חצי שיעור על כל תשחית הוא משום שפחות משהו פרוטה לא נקרא השחתה כלל, וי"ל שסברה זו תלי בהחקירה הנ"ל.

[וודאי שלא הוה דבר טוב אבל זה לא כ"כ רע כמו מי שמאבד חפץ שלם] אבל לעשות נפק"מ וודאי שייך.

<sup>21</sup> זה פשוט שיש איסור להזיק, ולא הוה רק חיוב תשלומין אם הזיק.

(א) מדברי הרמב"ן בגמ' בב"ק [ע"ב] קרן מנלן דת"ר כי יגח אין גניחה אלא בקרן שנא' ויעש וגו' ואומר בכור שורו וגו' מאי ואומר מהו דתימא כי פליג רחמנא בין תם למועד ה"מ בתלושה, אבל במחוברת אימא כולה מועדת היא וגו'. ועי' ברשב"א וז"ל קשה לי אדרבה אימא דכולה תמה היא לשלם חצי נזק בלחוד, וי"ל אדרבה בניזוקין ספיקו דידהו להחמיר כאיסורין עכ"ל. נראה מדבריו דלמד דיש דין איסורין לגבי נזקין ולא הוה דיני ממונות בלחוד.

(ב) הטור [ריש הל' ניזוקין סי' שע"ח] כתב וז"ל כשם שאסור לגנוב ולגזול ממון חבירו, כן אסור להזיק, וא"כ נראין ג"כ כיסוד הנ"ל דיש ג"כ איסור בניזוקין.

(ג) וכמו"כ נראה מה'מרדכי' [מובא בב"ח חו"מ סי' ל"ד ס"ק י"ב] ז"ל איתא במרדכי הארוך בשם הר"ר יקר דהמזיק לחבירו במזיד נקרא רשע דחמס כדאשכחן בסר"פ הכונס וכו', אלמא דרשע גמור הוא וראוי לפוסלו לעדות ולשבועה וה"ה חובל בחבירו במזיד עכ"ל המרדכי, ולכאורה נראה מהמרדכי כנ"ל דיש איסור להזיק חבירו.

(ד) הרמב"ם [הל' חובל ומזיק פ"ה הל"ט] כתב מזיק ממון חבירו כיון ששלם מה שהוא חייב לשלם נתכפר לו, אבל חבל בחבירו אע"פ שנתן לו ה' דברים אין מתכפר לו עד שביקש מן הנחבל וימחול לו, ומדבריו נראה ג"כ שיש איזה עבירה שעבר במזיק ואפי' בהזיק ממון מדאיצטריך כפרה ע"ז.

(ה) והגר"ח מביא ראייה מהא דאמרינן דחייב כופר וכופרא כפרה והיינו דכלפי שמיא עשה איזה איסור.

(ו) והקהילות יעקב מביא ג"כ ראייה מהגמ' במס' קידושין [מ"ב] דמקשה הגמ' בשולח הבערה ביד פיקח הפיקח חייב ואמאי תהא שלוחו של אדם כמותו ות"י הגמ' דאין שליח לדבר עבירה וא"כ נראה דלהזיק יש עבירה בדבר.

**היוצא מהנ"ל בקיור.**

דבמזיק ליכא אלא חיוב תשלומין, אלא מבואר דיש עבירה בהזיק בין ממון של אדם שהזיק, בין אדם שחבל חבירו בין ממון חבירו, רק יש לעיין דאיזה איסור יש בדבר.

<sup>22</sup> דעליו וודאי שייך לאסור מצד בעל תשחית אבל על בהמתו תלי בחקירה הנ"ל.

<sup>23</sup> וההסבר בזה הוא דהא התורקה גילה בכל תשחית דאסור לשנות ולהזיק חפץ א"כ לא משנה אם הוא עושה את זה או בהמתו.

<sup>24</sup> להבין הנפק"מ יש להקדים.

אם המקור לאיסור להזיק [לא החיוב תשלומין עיין בהנפק"מ הנ"ל] הוא דאורייתא מכל תשחית יש לתרץ קשיא אלימא מאוד.

מדברי רש"י בגיטין משמע דלמ"ד היזק שאינו ניכר לא שמיה היזק ליכא איסור דאורייתא להזיק חבירו בהזיק שאינו ניכר, [דף נג ע"ב] דפריך התם בגמרא סתירה בדברי רבי מאיר דמצד אחד סבר במטמא ומדמע ומנסך חייב אפילו בשוגג, ומאיך במבשל בשבת ס"ל לר"מ דבשוגג יאכל ורק במזיד לא יאכל, ותירצה הגמרא דכי קניס ר' מאיר בדרבנן דאורייתא לא קניס, ופרש"י מטמא ומדמע איסורא דרבנן הוא כיון דלאו שמיה היזק דהיזק שאינו ניכר לא שמיה היזק אין כאן איסורא דאורייתא, ודברי סופרים צריכים חיזוק הילכך קניס אף השוגג עכ"ל, הרי דמוכח להדיא דהמזיק לחבירו בדבר דלאו שמיה

**לצד ב'** דיסוד האיסור של כל תשחית הוא מצד הגברא שעושה מעשה השחתה, אז י"ל<sup>33</sup> שליכא איסור כל תשחית במה שמשליך

**ובנוגע הקושיא** לשיטת הרמב"ם דספק דאורייתא מן התורה לקולא א"כ למה כתוב כאן תנאי אשר תדע הא אפילו ספק נמי מותר .

**לצד ב'** דיסוד האיסור של כל תשחית הוא מצד הגברא שעושה מעשה השחתה, אז י"ל שאם יש לו ספק שזה אילן פירות אז גם אסור שזה אכזריות ליטול דבר שאפשר שיש תועלת בזה.

**לצד א'** דיסוד האיסור הוא מצד החפצא שמפסידו, אז י"ל<sup>28</sup> שיש איסור כל תשחית על פחות מכשיעור.

**לצד ב'** דיסוד האיסור של כל תשחית הוא מצד הגברא שעושה מעשה השחתה אז י"ל<sup>29</sup> שליכא איסור כל תשחית על פחות מכשיעור.

**נפק"מ ח'**<sup>30</sup> להשליח<sup>31</sup> שיירי המאכלים לאשפה בלי שקית.

**לצד א'** דיסוד האיסור הוא מצד החפצא שמפסידו, אז י"ל<sup>32</sup> שיש איסור כל תשחית על פחות מכשיעור.

-----ביאורים והערות-----

<sup>31</sup> כתבתי להשליח, אבל ראיתי כותבים דאפשר דצריך לאכול כל מה שיש בצלחת משום כל תשחית, אבל בפלתי כתב אין איסור כל תשחית בהנחת שיירי מאכל דהרי אדרבא אין לאכול כל מה שיש בקערה כיון שהוא דרך רעבתנות, אבל לענ"ד אינו צריך לזה דבמה שאינו אוכל וודאי דינו עובר דלא עשה כלום, [דרך אגף סברה של הפלתי הוא רק לצד ב' ודוק']  
<sup>32</sup> וההסבר בזה הוא דלצד זה האיסור הוא ליקח דבר שה' ברא לסיבה ותועלת ולאבדו, וממילא אף שיירי מאכל אסור לאבדו.  
<sup>33</sup> וההסבר הוא דכיון דכל האיסור הוא מצד מדות האדם וכיון שבמציאות שדרך העולם כהיום לזרוק לאשפה שיירי המאכלים, א"כ אין זה מדה רעה להשליך השיריים, וממילא אינו אסור מצד כל תשחית, [חוץ אם תאמר שהמציאות היא מכח סברה מוטעית או כזבת].

<sup>28</sup> וההסבר בזה הוא דלצד זה האיסור הוא ליקח דבר שה' ברא לסיבה ולאבדו, וממילא ל"כא נפק"מ אם זה שוה פרוטה או פחות משוה פרוטה דהא למעשה מאבד דבר שה' ברא לסיבה.  
<sup>29</sup> וההסבר הוא דכיון דלצד זה האיסור הוא מצד האדם שאין זה מידה טובה לאבד דבר שה' ברא לתועלת ולאבדו, ממילא אם דבר שפחות מפרוטה לא נקרא השחתה א"כ נמצא דלא עשה כלום, דגדר מידות טובות תלוי לפי הסתכלות בני אדם, וממילא אם כל העולם מסתכל על פחות משוה פרוטה דאינו שוה כלום, ממילא אי אפשר לומר דהוה משחית על זה.  
<sup>30</sup> הנפק"מ זה אינו כותב בתורת נפק"מ רק בתורת לעורר המחשבה.  
יש שכתבו שאסור לזרוק מאכלים לאשפה בלי שקית דהא כשזורק המאכלים הוא משחית המאכל ויש איסור כל תשחית, אבל למעשה לא נהגו העולם כן ויש לעיין למה, ואילי י"ל שזה תלי בהחקירה הנ"ל.

## בענין הסכנה של קציצת האילן

שאלות ויטודות שיתבררו בתוך הדברים

א] יש להקשות לשיטת הרמב"ם דספק דאורייתא מן התורה לקולא א"כ למה כתוב כאן תנאי אשר תדע הא אפילו ספק נמי מותר.  
ב] בהחקירה בהסכנה שיש בקציצת האילן הסכנה הוא על העצם קציצה, או הסכנה הוא מצד האיסור של כל תשחית.

צד א' הוא דהסכנה הוא על העצם הקציצה של האילן<sup>36</sup>  
צד ב' הוא<sup>37</sup> דהסכנה הוא במה שעובר על  
האיסור כל תשחית בקציצת האילן.

ובנוגע הקושיא לשיטת הרמב"ם דספק דאורייתא מן  
התורה לקולא א"כ למה כתוב כאן תנאי אשר תדע הא אפילו  
ספק נמי מותר .

לצד א' דהסכנה הוא על העצם הקציצה של האילן יש לתרץ  
הקשיא, דאה"נ שמצד האיסור של כל תשחית יש דין  
ספיקא דאורייתא לחומרא אבל מצד הסכנה יש להחמיר,  
ממילא בספק אם זה נותן פירות יש להחמיר אפילו לשיטת  
הרמב"ם.

כי תצור אל עיר ימים רבים להלחם עליה לתפשה לא  
תשחית את עצה לנדוח עליו גרון כי ממנו תאכל ואותו לא  
תכרות וגו' רק עין אשר תדע כי לא עין מאכל הוא אתו  
תשחית וברת [דברים יג' ז].<sup>34</sup>

יש להקשות לשיטת הרמב"ם [טומאת מת פרק ט הלכה  
יב] דספק דאורייתא מן התורה לקולא א"כ למה כתוב כאן  
תנאי אשר תדע הא אפילו ספק נמי מותר .  
ויש לתרץ ע"פ החקירה הבאה.

יש לחקור<sup>35</sup> בזה שיש סכנה בקציצת האילן, אם הסכנה הוא  
מכח עצם מעשה הקציצה, או הסכנה הוא מצד האיסור של כל  
תשחית.

----- ביאורים והערות -----

שיבנה תחתיו מעולה בדמים דבכה"ג אין לאו דכל תשחית [כמבואר בב"ק צא ועי"ש  
ברא"ש] אכתי יש בזה סכנה בקציצת האילן עכ"ד היעב"ץ וחזינו דהסכנה שבקציצה  
הוא אפי" באופן שאין לאו.  
ואמנם האחרונים שו"ת חיים שאל להחיד"א [טו"ס כ"ג] חקרי לב [מהדו"ת ח"א סי' י"א  
ד"ה גס] בנין ציון [ח"א סי' סח] נחלקי על חידושו של היעב"ץ ונקטו דבמעולה בדמים  
אין חשש סכנה בקציצת האילן, וראיתו מב"ב דחו האחרונים, וע"ע בחת"ס שם ב"ב כו  
ומה שציינו ברזא דשבתי שם.  
<sup>36</sup> אבל אין זה פשוט כ"כ.

דהנה בעצם היה אפשר לומר דטעמם של האחרונים שלא תירצו כן משום דסברי שהא  
דחמירא סכנתא מאיסורא הוא דווקא בסכנה טבעית, אבל בדבר סגולי לא אמרינן  
דחמירא סכנתא מאיסורא, ויש בכמה אחרונים שו"ת תורת חסד [אה"ע סי' ה' אות ה']  
בשו"ת טוב טעם ודעת [תליתאה ח"ב סי' קצ"ח] ש"ת אמרי אש [י"ד סי' ס"ו] שכתבו  
שבסכנה סגולית ל"א חמירא סכנתא מאיסורא, וא"כ ה"ה שבקציצת אילן שהוא סכנה  
סגולית ל"א חמירא סכנתא מאיסורא, ויעו"י בשו"ת מהרש"ג [ח"ב סי' ס"ס רמ] שכתב כן  
שבקציצת אילן שהו"י סכנה סגולית ל"א חמירא סכנתא מאיסורא ויעו"ע בשדי חמד  
[מערכת ש"ן כלל נח] שכתב שסכנה סגולית קלישא מסכנה טבעית עיי"ש ראיתו לזה.  
אבל למעשה עיין בחיד"א [ביכ"י י"ד סי' של"ט] כתב לענין שפרכת מים שבשכונת המת  
דחמירא סכנתא מאיסורא, וכ"כ פמ"ג [או"ח סי' ד' א"א סק"ב ומשב"ז סק"ז] בענין נגיעה  
במאכל קודם נט"ו שחרי"ת דחמירא סכנתא מאיסורא, ובשו"ת שאילת יעב"ץ [ח"א סי'  
ע"ו] כתב לענין קציצת אילן דחמירא סכנתא מאיסורא.

ומעתה לכא' היה מקום לומר שישוד פלוגתת האחרונים אם אפשר לתרץ שיטת  
הרמב"ם מהא דחמירא תורה בספק כריתת עץ פרי דשאני כריתת עצי פרי שהוא ספק  
סכנה וחמירא סכנתא מאיסורא מיתלא תליתא במחלוקת האחרונים אם בספק סכנה  
סגולית אמרינן דחמירא סכנתא מאיסורא.  
אך האמת יורה דרכו דאע"פ דיש מקום לומר דזהו יסוד המחלוקת מ"מ מדברי החת"ס  
מוכח לא כן דהרי החת"ס [י"ד סי' קב] באותו תשובה שהקשה כן על הרמב"ם ביאר  
דלפי רש"י לא בא הפסוק לאסור ספק כריתת עץ פרי אך כתב ע"ו החת"ס ומ"מ נ"ל  
אע"ג דלרש"י לא אייתר קרא להכי מ"מ כיון דבלאו איסור דאורייתא איכא נמי סכנתא  
[כמבואר בב"ב כו וכו'] א"כ חמירא סכנתא דאפילו ככה"ג אסור באופן דלדינא אין  
מחלוקת בין רש"י להפוסקים הנ"ל.

וא"כ כיון דהחת"ס גופיה נקט כן להדיא דבספק כריתת עץ אע"ג שהוא סכנה סגולית  
אמרינן חמירא סכנתא מאיסורא, א"כ מהו קושית החת"ס על הרמב"ם מהא דאסרה תורה  
ספק כריתת עץ פרי שהוא סכנה סגולית אלא ע"כ שזה לא הוה הטעם של הרמב"ם, וזה  
לא כתיבין הנ"ל.

<sup>35</sup> דעל עצם הקשיא עיין במהר"ם שיק [על סה"מ מצוה תקכ"ט בלאו דכל תשחית] שו"ת  
מהרש"ם [ח"ח ק"מ] שו"ת יד יצחק [ח"ב סי' פ' בביאורים על החת"ס שנדפס בחת"מ  
בב"ב כו כתב כן המחבר בשם אביו] בספר לקוטי יהודה בשם השפת אמת, שתירצו דהנה  
קציצת אילן מלבד האיסור תורה שיש בדבר יש בה ג"כ סכנה, וכמבואר בגמ' ב"ב [כו  
ע"א] וכו"ה בזוה"ק שאדם נמשל לעץ ויעו"ע בצוואת רבי יהודה החסיד [אות מה] וא"כ  
כיון דקיי"ל [שו"ע או"ח סי' קע"ג ס"ב יו"ד סי' קט"ז ס"ה] דחמירא סכנתא מאיסורא,  
א"כ אף דמצד האיסור תורה יש להקל בספק, מ"מ מצד הסכנה חייבים להחמיר בספק,  
ובמהר"ם שיק הוסיף דבזה שאסרה לנו התורה ספק כל תשחית רמזה לנו התורה  
דבקציצת האילן מלבד האיסור יש בזה ג"כ סכנה.

ובאמת יל"ע מ"ט כל האחרונים שהקשו על הרמב"ם לא תירצו כן דספק כל תשחית הוי  
ספק סכנה וכיון שחמירא סכנתא מאיסורא מחמירים בזה אף בספק, וי"ל שתלי בהחקירה  
הבא.

<sup>36</sup> ויש ראייה לצד זה דהנה דעת רוב הראשונים שבלאו דכל תשחית כלול ג"כ כל השחתה  
שמשחית דבר הראוי לשמש אדם ולא רק השחתת אילן וא"כ כיון דחזינו דאיסור כל  
תשחית כולל כל מיני השחתה ופע"כ הסכנה הוא דווקא בקציצת אילנות א"כ ע"כ אין  
הסכנה מחמת האיסור, דהא האיסור הוא על כל דבר.

אמנם יש לפלפל בזה דהנה הרי"פ פרלא [בביאורו לרס"ג ח"ב עמ' רנ"ט] הביא שרוב  
הראשונים מנו לאו דכל תשחית ולא דכל תכרות את עצה ללאו אחד, אמנם הבה"ג  
מנאם לשני לאוני, וביאר הרי"פ דדעת בעל הלכות גדולות דחלוקים שני הלאים ביסודם,  
דלאו דכל תשחית הוא בכל מיני השחתה ולא דווקא בכריתת עצים אך זהו דווקא  
כשעושה בדרך השחתה, ומאידך לאו דכל תכרות עצה הוא דווקא בכריתת עץ פרי  
והוא אפי" בלא דרך השחתה, והרי"פ פרלא הביא שבכמה מקומות בש"ס מוכח  
דבכריתת עצים מובא הפסוק דכל תכרות עצה ובהשחתת שאר דברים מובא לאו דכל  
תשחית, ומעתה לדעת הבה"ג יש מקום לומר דבאמת הסכנה שבכריתת עצים הוא  
מחמת הלאו, והטעם שהסכנה הוא רק בכריתת עצים מפני שהסכנה הוא מחמת הלאו  
דכל תכרות עצה שהוא דווקא בכריתת אילנות אבל בלאו דכל תשחית שכולל שאר מיני  
השחתה נאמר רק איסור ולא סכנה ודו"ק.

<sup>37</sup> בפשיטות דכל האחרונים שלא תירצו על הקשיא על הרמב"ם שכאן יש להחמיר מצד  
הסכנה שבו, נקטו דכל הסכנה בקציצת אילן הוא מחמת האיסור שעובר בכל תשחית  
וא"כ אי נימא כשיטת הרמב"ם דספק איסורא מותר מן התורה א"כ כיון שאין כאן איסור  
תו אין שייך כאן סכנה, אבל אין זה פשוט כ"כ.

בשו"ת שאילת יעב"ץ [ח"א סי' עו ד"ה ואלו"ם] הוכיח מהגמ' בב"ב [כו ע"א] שאפילו  
בגוונא דלא שייך איסור דכל תשחית, כגון באופן שצריך למקומו של האילן והבית